

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, za pol leta 2 K in za četrto leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravištvu „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Deležniki „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravištvu: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne pettivrste za enkrat 15 v, za dvakrat 25 v, za trikrat 35 v. Za večkratno oglašje primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede popoldne. — Nezaprte reklamacije so poštnine proste.

Politično zborovanje v Mariboru.

Da na političnih shodih govorijo poslanci, to ni nič novega; da govorijo na njih gospodje, ki imajo srednje ali še tudi višje šole za seboj, tudi to ni novo. Novo in razveseljivo pa je, da so se zadnji čas začeli na shodih vedno bolj pogosto oglašati tudi naši vrli slovenski kmetji. Do pred par leti je bil kmet na govorniškem odru redka prikazen. Odkar pa je krščansko-socialna organizacija spravila v naše društveno življenje nov duh in nov tok, odkar je ta organizacija poklicala tudi kmeta in kmetškega mladeniča v ospredje javnega življenja, ponuja se nam vedno pogostejše prilika, da kmetje na naših shodih niso mrtvi poslušalci, ampak da posežejo tudi samostalno v razgovor o razpravljanih dnevniških vprašanjih. Tako se je zgodilo tudi na obnem zboru „Slov. društva“ dne 28. t. m. v Narodnem domu v Mariboru.

Državni poslanec profesor Robič je govoril o političnem položaju. Celjski nemško-slovenski gimnazij bi moral biti v Celju, a l. 1903 je Koerber kupil s tem vprašanjem nemškojudsko stranko za neko glasovanje, in od istega časa je vlada bila tudi za gimnazijsko poslopje izven Celja. Prodajo so Koerberju olajšali tudi nekateri slovenski politiki. Hudo prijema na to poslanec otroško pisavo „Slov. Naroda“ o slovenskem vseučiliščnem vprašanju.

Dvorni svetnik in poslanec dr. Ploj govori o razmerju Avstrije do Ogrske ter biča zadržanje Ogrske, ki ima že zdaj vse pravice, mi pa vse stroške, a še vedno ni zadovoljna.

G. dr. Pipuš je mnenja, da imajo Ogrci svojega stališča celo prav in da se vrlo bra-

nijo. Kdor zobe pokaže, tistega se dandanes boje. Gleda gospodarske ločitev od Ogrske je govornik za ločitev, ker bi bila kmetom koristna, a Slovenci smo kmetijski narod. Kako je drugim ločitev v korist ali škodo, naj nam bo deveta briga. Skrbimo za-se! Če se sestavi novo ministrstvo, naj tudi Slovenci zahtevajo svojega ministra.

Posestnik Čagran iz Studenice pri Mariboru se najprej zahvali poslancem, da so dosegli vsaj toliko, da se jim je obljubila kmetijska šola s slovenskim učnim jezikom. Pozivlja poslance, naj delajo na to, da bo kmet gospodar svojih pridelkov, da jim bo on narekoval cene. Kajti vsled nizke cene pridelkov skupi komaj toliko, da plačuje davke, ne more pa plačevati delavcev, ki postajajo od dne do dne redkeji in dražji. Naj delajo poslanci na to, da se bodo kmetje organizirali in izobraževali, kajti samo v samoozgozbi in stanovski organizaciji je še pomoč kmetu. Kritiziral je tudi postopanje vlade, ki je dajala in še daje zadrugam le tedaj podporo, ko so že ustanovljene in se izkažejo krepke. Pozneje pa zadruga ne potrebuje tako podpore, kakor pa v začetku. Koliko milijonov se izmeče podpore obrtnemu stanu, samo kmetu se noče nič dati. Posebno mlekarške zadruga so jako važne za naše kraje, za to se bi naj te pridno podpiralo. Vzglede nam naj bo Češka in Moravska, kjer je veliko mlekarških zadrug.

V mariborski okolici je opazil govornik, da prodajajo velike grajščine in posestva svoje mleko po novi meri, samo mali posestniki ga še vedno prodajajo po stari meri in trpe s tem škodo, ker dajo mleko veliko ceneje. — Govornik nadalje interpelira poslance, zakaj niso označili svojega stališča pri

debatih o carinskem tarifu. Od „Slovenskega kluba“ je govoril samo poslanec dr. Stojan proti uvažanju umetnega medu, kar je velike važnosti, ker se zadnji čas posebno razvija čebelarstva. Odobrava pa postopanje proti Srbiji. Vendar bi bilo bolj umestno nastopiti proti bogati Nemčiji, kakor pa proti revni Srbiji, ki je povrh še slovenska bratska dežela. Zaradi odprave zemljiškega davka prosi govornik poslance, naj v tem smislu delujejo in naj skupno nastopijo v kmetijskih zadevah z drugimi kmetijskimi strankami. Slednjič omeni govornik surovo in oholo postopanje nemških in nemčurških uradnikov na Spodnjem Štajerskem nasproti kmetom. Mi nismo več v času robote, ko je bila gospoda vsemogočna, ampak mi živimo v konstitucionalni državi, kjer ima vsak davkoplačevalec, in to je v prvi vrsti kmet, svoje pravice. Zato ni treba trepetati pred temi gospodi, ki živijo od našega denarja, ampak resno in uljudno naj zahteva vsakdo, kar želi, in če se mu ne da ali se z njim surovo postopa, naj takoj naznani tak slučaj poslancem, katere on prosi, da bi v takih slučajih zahtevali od vlade, da nauči dotičnika, da slovenski kmet ni rob, ampak prost in spoštovanja vreden državljan.

Ko se je poleglo splošno odobravanje, dvigne se mladenič Grandošek iz Spodnje Kungote in govori:

Dragi rojaki, vrli sinovi slovenskega naroda! Slavna gospoda! Bodite mi v imenu severnega dela mariborske okolice iskreno pozdravljeni! V prelepem številu smo se danes zbrali, da se pogovorimo o tem, kar smo storili, kar bomo in tudi moramo storiti, da rešimo to, kar se rešiti da. Dragi rojaki, ako pogledamo na desni in levi breg deroče Drave,

LISTEK.

Izdajstvo.

Povest. Spisal J. V. Starogorski.

(Dolge.)

„Seveda, ako bi vsi tako mislili, bi ostalo vedno vse pri starem. Vsak naj dela, kolikor more. Kakor veste, so letos tudi volitve v okrajni zastop. Torej same volitve. In rečem vam, da mora biti konec tej izdajalski politiki v našem okraju. Manjka samo par glasov.“

„Kaj praviš? Izidora bodo vrgli?“

„Nič ne pravim, ampak trdim. Gotovo še sicer ni, vendar kakor se kaže, bo šlo. Zato pa treba izvoliti zanesljivega moža. Po drugod imajo že več zanesljivih županov, gledimo, da samo Podlesje ne bo delalo škandala.“

„Koga naj zberemo? Povej nū, ki pregleduješ vse kote!“

„Rečem vam, da bi nasvetoval Kalina, ali on je dolžan Izidoru. Ni sicer mnogo, ali dolžan je le. Potem je pa njegov sin vse kaj družega kakor Slovenec. Če bi bil kaj prida, bi ne hodil za tisto Izidoro voščo, za tisto vrtoglavo Toni... da bi jo zlod...“

„Glej ga hudirja. Še to je zvohal,“ se smejejo možakarji.

„Prosim, nič hudirju podobnega ne najdete na meni,“ se smeje Logar. „Ali kar je res, je res.“

„Sedi in pij ter nam povej, kako veš vse to?“ „Kako? Človek gre okrog in vidi vse. Ako me bodete še dolgo poslušali, se še naučite kaj pametnega. Zadnjič sem šel v mesto in sem ju naletel skupaj. Potem sem pa še nekje vprašal in zvedel.“

„Kakor radovedna baba,“ reče smeje Janez Zorko.

„Ti pa še baba nisi, že veš zakaj ne,“ reče Logar.

„Misliš, da mu jo bo Izidor dal?“ vpraša Možgan.

„Če je neumen. Vendar je za ščuke loviti dobra vada. Izidor ni neumen, da bi ne sprevidel, kako lahko mu koristi tako nagnenje Kalina.“

„Zalostno, ako mora že človek na tako podel način iskati zaveznikov.“

„Izdajalec ni nič podlega,“ meni Logar.

„Ali, da pridemo do konca, predlagam, da naprosimo Gorjaka, da še nadalje prevzame županstvo. Ta ga ne bo volil. Njegova hčerka je biser Slovenke in jo zelo ljubi. On se bo udal njenim željam, posebno ker je drugače itak slovenskega mišljenja.“

„Ravno prej si dejal, da ni lepo, ako človek računi na taka sredstva,“ reče Janez Zorko v šali.

„Da bi te hotela babnica natepsti danes za obed,“ zamomlja Logar. „Tu se gre za srečo celega okraja, za srečo nas vseh. Pa vi, ki se malo ali nič ne brigate za bralno društvo, itak ne veste, kaj je to sreča naroda in Slovenec sem.“

„Jaz sem vpisan.“

„Jaz tudi.“

„In jaz...“ so se oglašali. „Ne drgaj čeljusti.“

„Vpisan?!“ se poroga Logar. „Jaz sem tudi vpisan marsikje. Na primer: pri vojakihi, v krstnih bukvah sem vpisan in še marsikje sem vpisan.“

„Tudi v peklu,“ pripomni eden in vsi se nasmejejo.

„Tolikokrat ne, kakor ti. Kaj pa vam pomaga, če je vpisan ta ali oni, videti se pa ne da nikoli.“

„Če bomo še dolgo tu sedeli, nas pa Logar poboljša,“ reče Možgan v šali in vstane. „Treba bo iti domov.“

„Prej se mora sam,“ reče Janez.

„Halo,“ se nasmeje Logar. „Ni vrag, da bi ti škodovalo. Pa tebe kedaj poboljšati, ko te vendar še kuharnica Micke ne more... Nák?!“

pač vidimo prvo nedvednost našega ljudstva, katero naši narodni nasprotniki porabljaajo za svoje čedne namene. Nepotrebne nemške šole v mariborski okolici kakor v Poberžu, v Studenicih pri Mariboru, v Radvanju, v Pekrah, v Svičini in Šentilju nad Mariborom itd. so same mučilnice slovenskih otrok, katere nam pripravljajo najhujše nasprotnike, ki delajo z vsemi močmi proti lastnim svojim bratom in lastni krvi. Tako so torej stegnili naši narodni nasprotniki svoje grabežljive kremplje po teh šolah, kajti dobro so vedeli, kogar je šola, tega je tudi bodočnost. Nadalje sem opazil naše narodne nasprotnike, da so se začeli v mariborski okolici zelo zanimati tudi za svoj gospodarski napredek. Ustanovili so si v Radvanju pri Mariboru trsnico in drevesnico, nadalje mlekarstvo zadrugo v Hočah in v Mariboru, nadalje zadrugo za vino in za sadje, v bližnji prihodnosti bodo celo ustanovili zadrugo za seno, namreč v Pesnici. Zdaj pa se vprašamo, zakaj pa mi Slovence ne napredujemo kakor naši narodni nasprotniki? Ako o tem resno premišljamo, vidimo, da je naše Slovensko društvo jako nedelavno ter vsled te nedelavnosti žalibog zelo nazadujemo. Sad naše nedelavnosti smo videli že lansko leto ob času deželnozbornih volitev, ker se je društvo prepozno začelo brigati za nje, in ta mandat smo nazadnje izgubili vsled lastne krivde in počasnosti Slov. društva. Kakor pred volitvami, tako bi tudi ob času obstrukcije moralo sklicati Slov. društvo shode po vseh farah in vaseh, da bi naše ljudstvo vedelo, zakaj smo obstruirali in kateri stranki se mu je treba priklopiti. Ali volitve bomo imeli zopet prej ali slej, za te je sedaj treba začeti delati, ako hočemo zmagati. Da hočejo ta mandat imeti naši ljubeznjivi nasprotniki, je znano. Saj je rekel eden naših nasprotnikov enkrat g. poslancu Robiču, da bi se rad doživel čas, ko bo padel ta mandat v mariborskem okraju Nemcem v krilo. Zato pa bodo naši narodni nasprotniki napeli vse sile, da dobijo ta mandat v roke. Tedaj pa je dolžnost Slovenskega društva, v pravem času sklicati shode po vseh krajih ter podučevati naše ljudstvo, da bo vedelo, zakaj se gre. Nadalje še omenim, da se voli v odbor političnega društva štiri do pet kmetov, da ne bodo v odboru sedeli sami meščanski gospodje, ampak tudi ljudje, ki poznajo naše razmere, naše ljudstvo iz lastne skušnje in ki bodo tudi resno voljni prijeti se dela. Kdor pa v javnosti resno delati ne sme, ne more ali noče, ne sodi v odbor slovenskega političnega društva.

Le izšolajte — nikar se ne bojte — par okoliških kmetov, ki so dobri gospodarji, le

izšolajte jih za politično delo, ti bodo najboljši, najzanesljivejši boritelji za teptano in zapuščeno slovensko ljudstvo v mariborskem okraju v narodnem, posebno pa v gospodarskem oziru. In videli bode, da bomo veliko lažje delovali med ljudstvom, ako bomo imeli več kmečkih korenjakov. Zatorej, dragi rojaki, pozivljam vas v imenu matere Slovenije, na delo tedaj ob enajsti uri, da rešimo to, kar se še rešiti da, da nas ne bo obsodil naš bodoči rod, da smo bili nedelavni, ter vsled naše nedelavnosti popolnoma propadli. Kajti le v delu je rešitev našega naroda, le v delu je rešitev našega gospodarskega programa. K temu nam pomagaj Bog in sreča junaška!

Navdušenemu govoru je sledilo burno odobravanje in mnogi so vrlemu mladeniču in zvestemu pristašu naše krščansko-socialne organizacije toplo čestitali. G. Vračko, kapelan iz Jarenine, se je pridružil želji predgovornika, da bi „Slov. društvo“ zares naj bilo srce vsega političnega gibanja v mariborskem okraju.

Društveni tajnik dr. Vrsto vsek poroča o društvenem delovanju ter se spominja v preteklem društvenem letu umrlih udov: dr. Glančnika in vrlih kmetov Velebila v Št. Petru, Polančiča v Jarenini in Cimperška v Št. Ilju. Blagajnik dr. Rosina poda poročilo o društvenem denarnem stanju.

Na to se vrši volitev in je izvoljen predsednikom g. kanonik dr. Ivan Mlakar.

Med slučajnostmi govorijo gg. Rebek, Novak, dr. Pipuš o obrtnem vprašanju med Slovenci, g. Reichert pa vpraša, kaj je storilo društvo glede slovenskih izveskov, katere je mestna občina prepovedala. Tajnik mu odgovori, da se bo morala vsaka stranka posebej pritožiti.

S tem je bil dnevni red končan in predsednik zaključi zborovanje, katerega se je udeležilo mnogo kmetov iz okolice in tudi lepo število mariborskih Slovencev. Med zborovalci je bil tudi dr. Josip Vošnjak, kojega navzočnost so zborovalci iskreno pozdravljali.

Rusko-japonska vojska.

Na suhem.

Iz Tokija se poroča: V tukajšnjih vojaških krogih zaupljivo zro v bodočnost. Po došlih poročilih od armade na suhem so zavzeli Japonci zaželjeno stališče. Neprenehoma dohajajoče moči so Japonce tako okrepile, da je japonska armada mnogo močnejša nego pred bitko pri Mukden in da se lahko spusti

v boj s sovražnikom. Železnica izborna deluje. Od Sinmintina delajo Japonci železniško progo, ki je bila tam pretrgana, dalje proti severu in so vpeljali promet začasno le s konji. Male praske zadnjih dni se v Tokiju ne upoštevajo dosti in se jih smatra le kot praske pri proizvodovanju.

„Novoje Vremja“ poroča iz Hunčulina: Vsa poročila, došla od prednjih straž, potrjujejo, da se nasprotnik pripravlja na velik boj. Maršal Ojama se vidoma na vso moč trudi, s koncem svojega desnega krila dospeti do železnice vzhodno Kirina. Ravno tako ni dvoma, da so si prednji voji obeh armad že v dotiki. Glavni sili obeh nasprotnikov sta približno 150 kilometrov oddaljeni druga od druge. Železnico straži 25.000 mož ruskih kozakov in pešcev proti hnguškim napadom. Straža je razdeljena v oddelke, katerih vsak ima nalogo, stražiti približno 40 milj dolgo železniško progo.

Na morju.

Vest, da se je vnela na morju bitka, se pričakuje vsak dan. Roždestvenski namreč ni šel po daljši in varnejši poti, ampak si je izvolil najkrajšo in najnevarnejšo pot. Minuli teden v petek je naenkrat priplul v luko Vusun v Vzhodno-kitajskem morju šest ruskih križark, ter so se usidrale v tej v luki. Brodovje Roždestvenskega je bilo usidrano pri tokih Sattel, ki leže vzhodno od luke Vuzum. Minulo soboto, dne 27. t. m. je odplulo brodovje od teh otokov naravnost proti korejski morski ožini in je brzojavka iz Tokija dne 27. t. m. je poročala, da se videli rusko brodovje blizu otoka Tsusime, ki leži v korejski morski ožini.

Vojaški strokovnjaki so mnenja, da si je Roždestvenski izvolil to pot, da prisili admirala Togo k bitki. Čez korejsko morso ožino namreč pošiljajo Japonci s svojimi parniki vojne potrebščine na Mandžursko bojišče. Sedaj, ko se je pojavilo rusko brodovje v tem delu morja, so ti japonski parniki v nevarnosti. In zato bo Togo prisiljen, napasti Roždestvenskija, da naredi tem prevoznim parnikom prosto pot. Res je došla v ponedeljek, dne 29. t. m. vest, da sta se spoprijela Roždestvenski in Togo v korejski morski ožini.

Ta vest se je še isti dan potrdila. Togo je napadel v Korejski morski ožini Roždestvenskija v soboto, dne 27. m. m. dopoldne okoli 10. ure. Kakor je vselej pri važnih dogodkih navada, dežuje tudi sedaj vesti iz bojišča. Vse vesti, ki so dosedaj došle, so iz japonskega in angleškega vira, torej jim smemo pripisovati, da so precej pristranske, posebno

„Toraj Gorjaka,“ meni Možgan.
„Če se bo le dal omečiti,“ odvrnejo ostali. Logar pa sprazne svojo kupico.
„Bomo videli.“

III.

Volitve za občino Podlesje so se končale in izvoljen je bil Kalin. Gorjak ni hotel na noben način prevzeti županstva, kar ga tudi po postavi niso mogli prisiliti. Tudi Ivanka ga je prosila, da mu bo celo pomagala uradovati slovensko. Vendar zastoj. Gorjak je bil mož, kar je rekel, to je storil.

Čudno naglo se je spremenilo v Podlesju, odkar je jelo delovati bralno društvo in odkar je bilo gasilno društvo s slovenskim poveljem. Vse je prešinil nek drug duh in ta duh so raznesli največ mladi ljudje. Sinovi in hčere, kojih mlado sree je še kakor vošek, so se navzeli navdušenja in se zavedli, da so slovenskega rodu, zavedli dolžnosti, da se jim je boriti za ta rod in ga čuvati. Stariši so pa na ljubo svojim otrokom drveli za tem, kar so obožavali otroci, vedoč, da je to nekaj vzvišenega, nebeskega. Ljubiti svojo domovino, svoj narod, se potegovati zanj... le lopov in izdajalec mu nasprotuje. In ti niso bili Podleščani. Same stare slovenske korenine. Bralno društvo je cvetelo in sipalo med ude oni vonj svete navdušenosti, katerega je dal Bog vsakemu človeku, da z njo koristi

Njemu in narodu. Pa ni bila to samo hipna navdušenost, ampak ona je ustvarjala djanja in čine.

Kalin ni bil tako napačen človek, kakor ga je Ludvik Logar slikal, ali bil je omahljivec. Da je bil dolžan Izidoru, načelniku okrajnega zastopa, najzagrizenejšemu nemčurju, je bilo res slabo, ali hujše je bilo z njegovim sinom.

Njegov sin Matej je padel v tretji šoli. Oče ga je vzel domov. „Dovolj dolgo je trgal zastoj hlače po šolah, naj sedaj poskusi, kako je na njivi in travniku.“ Ni bil sicer napačen fant, ali družba, v katero je zašel v mestu, ga je pokvarila. Občeval je navadno z odpadniki in postal sam tak. Prav za prav se ni nagibal ne na to ne na ono stran. Oče se je jezil, a ker je sprevidel, da ne opravi ničesar v tem oziru, ga je pustil. Drugače je bil priden in djali so, da se mu bolj podaje kosa in pljug, kot knjige. Bodi si že tako ali tako, ako bi ne zašel v nesrečno pajčevino. Jel je zabajati na posete k onemu Izidoru, katerega je preklinjala slovenska zemlja kot Judeža.

Kakov oče takov sin, pravi pregovor. Pa tudi to je resnično, kakov sin takov oče. Stariši na ljubo svojemu otroku store to, kar bi drugače ne storili.

Izidor, ki je vedno trdil, da je kmet, je vendar le prerad preziral kmeta in se družil z gospodo. Sprevidel je tudi, da se začinja svet

probujati in da bo enkrat konec njegovemu nasilstvu. In tresel se je pred tem duevom, dnevom plačila in osvete.

Vedel je dobro, kaj vodi Mateja k njegovim hiši, da ne hodi radi njega dve uri daleč. Bila je to njegova hčer Toni, zala deklica, ali žal... Ni bila samo divja sovražnica vsega, kar je slovenskega, tudi z moškimi se je zabavala rada... Z ognjem, pravijo, se ni dobro igrati... Oni, ki se je zagledal v njene temne in ognjene oči, je bil nesrečen...

Da je bil Matej tudi eden izmed onih nesrečnežev, se ni čuditi, ker je oče nasvetoval hčer, naj ga drži, dokler se ne zvrše volitve v okrajni zastop.

In tako je Matej pohajal kraj svoje Toni in poslušal njene besede, ne sluteč, da pije strup, ki vtegne biti pogubonosno njemu in okraju. Oj tužna majka naša...

Volitve v okrajni zastop so se pa blizale z brzimi koraki. Na obeh straneh so se sestevali glasi, agitiralo se je z vso močjo. Slovenci so napeli vse svoje moči, da se iznebe pogubonosnega tujega gospodstva v okrajnem zastopu.

Izidoru je upadel pogum. Le en glas bo odločeval, in to je bil jedini omahljivi glas Kalina. Nasprotniki kakor Slovenci so računali nanj. Toni, ona zapeljiva kača, je pa kar sipala ogenj ljubeznjivosti na ubogega Mateja.

(Dalje sledi.)